

Ірина ЛОПІТ,
завідувачка відділу головного
абонементу Наукової бібліотеки,
ДВНЗ “Ужгородський
національний університет”

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ВІРТУАЛЬНИХ КНИЖКОВИХ ВИСТАВОК ЯК НОВОЇ ФОРМИ БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ

УДК 027.7+021.4-021.131

У статті аналізуються сутність та види віртуальних книжкових виставок. Розглянуто процес організації та здійснення віртуальних книжкових виставок, а також визначено специфіку їх тематичних спрямувань, зокрема таких, як художні, краєзнавчі, наукові, науково-популярні та ін.

Ключові слова: бібліотека, віртуальна виставка, електронна бібліотека, електронний каталог, інформатизація бібліотеки, бібліотечні технології.

Актуальність теми. Бібліотечна справа у сфері віртуального інформаційного середовища прилаштувала свої традиційні послуги до нових умов суспільного розвитку. Віртуальні книжкові виставки вважаються новим явищем українського ринку бібліотечних послуг. У розумінні віртуальних книжкових виставок слід вважати презентацію книг в електронному форматі Power Point, електронні виставки повністю оцифрованих видань, цифрові авторські колекції творів та ін. Найбільш вдало і в основному використовується поняття “віртуальна книжкова виставка”, під яким розуміють виставку, розміщену на сайті бібліотеки. Її основною перевагою є те, що це не обмежений у часі та просторі захід, який здійснюється за рахунок інтернет-засо-

бів, у межах якого бібліотека має змогу розташувати текстову інформацію, графічне, аудіо- або відеозображення книг, що характеризують сутність та значення виставки. Застосування новітніх технологій дає можливість досягти не лише високої якості зображення, але й специфічного ефекту присутності. Віртуальна книжкова виставка вважається онлайн-сервісом для віддаленого читача, тобто читача, який не знаходиться у бібліотеці, а використовує надані послуги віддалено, отже має намір одержати інформаційний ресурс, не покидаючи комп'ютера.

Аналіз наукових публікацій. Сутність застосування бібліотекою віртуальних книжкових виставок у роботі відділу обслуговування досліджували ряд науковців, серед яких вагомий внесок у цій сфері зробили: О.В. Воскобойнікова-Гузєва, І.О. Давидова, К.Д. Лобузїна, Л.Д. Трачук, В.К. Степанов та інші. Хоча сьогодні залишається достатня кількість дискусійних питань, які є невизначеними у даній сфері і їх потрібно дослідити.

Метою даної статті є дослідження сутності та специфіки застосування бібліотекою віртуальних книжкових виставок в роботі відділу обслуговування. Основними **завданнями**, які ставимо перед собою є наступні: проаналізувати теоретичні підходи та позиції науковців щодо застосування бібліотекою віртуальних книжкових виставок в роботі відділу обслуговування; дослідити їх специфіку, а також розкрити особливості основних видів віртуальних книжкових виставок.

Виклад основного матеріалу. Бібліотечний фонд Ужгородського національного університету є сучасною динамічною організацією, що володіє ціннісними фондами та керує інноваційними проектами. Відділ обслуговування користувачів бібліотеки УжНУ використовує традиційні методи роботи, а також поетапно запроваджує комп'ютеризацію бібліотечного фонду.

Добре організована виставкова робота в УжНУ вважається головним інструментом комерційного і некомерційного маркетингу, оскільки відтворює як потреби читачів, так і ринок продукції для поповнення фонду. Віртуальна виставка вважається емоційною подією, що покращує прийняття користувачем рішення щодо вибору видання чи послуги. Значення книжкових виставок для бібліотеки повністю пов'язане з їх функціональністю, зокрема, через виставки можливим

є одночасно досягнути декількох маркетингових потреб, вирішити декілька завдань, що відносяться до різних елементів у сфері послуг.

Книжкові виставки завжди були найбільш розповсюдженою формою популяризації літератури. Бібліотечні заклади мають значний досвід виставкової діяльності, проте впровадження інформаційних та телекомунікаційних технологій потребує теоретичного осмислення та практичного використання у виставковій діяльності нових можливостей, у тому числі й мультимедійних.

На теперішній час у суспільстві створюється нова модель бібліотеки, яка передбачає певні зміни в організації бібліотечного простору, оптимізацію доступу користувачів до бібліотечних зібрань. Хороше оформлення та розміщення виставкового обладнання обумовлює збільшення площі відповідного структурного підрозділу. Віртуальну книжкову виставку можна вважати успішною, якщо читач сприйме її як свою, цікаву саме йому. Віртуальна книжкова виставка не дає можливості користувачеві фізично використовувати книгу, тому обмежує його можливість в отриманні змістовної інформації. В той же час віртуальна виставка надає можливість користувачеві у зручний для себе час знайомитися з наданими на виставках документами та висловлювати власну думку про них, а бібліотекареві спрямувати увагу читача на додаткові інформаційні ресурси, наявні в мережі, або запропонувати скористатися іншими сервісними послугами бібліотеки. Застосування у бібліотечній практиці віртуальних книжкових виставок надає можливість вирішити ряд проблем, які неможливо розв'язати традиційними методами. Серед них – забезпечення збереженості бібліотечного фонду; необмеженість терміну експонування документів; можливість перегляду змісту окремих документів, зокрема збірників наукових праць та ілюстрацій; розкриття змісту представленого видання за допомогою анотації; можливість дистанційного перегляду виставки без відвідування бібліотеки у будь-який час [3, с.12].

Відвідувачі віртуальної виставки можуть отримати повну та належну інформацію за темою, що їх цікавить, без поспіху, часових або географічних обмежень і витрат, супутніх традиційним виставкам, начебто ознайомитися з інформаційним ресурсом та отримати іншу додаткову інформацію. Це, безумовно, сприятиме зверненню користувачів до ресурсів бібліотеки, більш активному її відвідуванню [5, с.78].

Важливим є те, що віртуальні книжкові виставки, перш за все є ефективним засобом поширення інформації та реклами щодо функціонування бібліотек, у свою чергу вони сприяють вирішенню декількох важливих комерційних та некомерційних проблемних питань, до яких належать:

- 1) надання особі відповідної інформації щодо бібліотечних ресурсів і послуг, їх ознак та якості;
- 2) зосередження уваги користувачів на чітко визначених видах послуг бібліотечного фонду, ознайомлення громадськості з діяльністю бібліотеки як сучасного, професійного та потенційного сервісного закладу;
- 3) створення позитивної громадської думки;
- 4) створення належного образу під час проведення презентацій книжкових виставок;
- 5) стимулювання щодо застосування бібліотечно-інформаційних послуг, адже під час проведення виставок працівники бібліотеки обґрунтовують свою інформацію [1, с.105].

Головні етапи підготовки віртуальних книжкових виставок такі: відбір книжкового бібліотечного фонду, визначення структури, компонування матеріалу, оформлення текстів та ілюстрацій. Користування віртуальною книжковою виставкою повинно бути зручним та зрозумілим. Структурування книг не обов'язково має відповідати правилам компонування матеріалу, яке є прийнятне для традиційних виставок. Книги можуть бути розташовані не лише за розділами, а й за абеткою назв, хронологією, а також іншими ознаками, що, перш за все, спрощує специфіку організації віртуальної книжкової виставки. При організації віртуальних виставок значну увагу необхідно приділяти дизайнерському оформленню, тому що це є ефективним способом продемонструвати рівень заходу.

В. К. Степанов зазначає, що відкриття віртуальної книжкової виставки вважається подією, яка сприяє зустрічі адміністрації і працівників бібліотеки з її користувачами щодо вирішення їх наукових питань, надання освітнього досвіду та самовдосконалення [5, с.57].

У процесі діяльності віртуальної книжкової виставки задіяні майже всі структурні частини комунікації, відтворюється ефективна системна інформація щодо документообігу через демонстрування, консультації,

рекомендації, а також відгуки. Вважається, що виставки є складним засобом маркетингу, який надає можливість поєднувати телемаркетинг, рекламні оголошення, конкурси, свята, інші засоби популяризації документного фонду та послуг бібліотек. Процес проведення віртуальних книжкових виставок надає можливість досягти наступної комунікативної мети: забезпечити якісну та ефективну рекламу, покращити контакти із засобами масової інформації, налагодити зворотній зв'язок у процесі спілкування з користувачами. Знайомство користувачів з віртуальною книжковою виставкою, з бібліотекою можна перетворити на цікаве шоу, що у свою чергу покращуватиме налагодження і підтримку довгострокових взаємовідносин з громадськістю.

На думку Л. О. Трачука, саме віртуальна книжкова виставка є способом висвітлення інформаційних ресурсів книгозбірні, її візитною карткою, відтворенням стилю бібліотеки і творчих можливостей персоналу. В сучасних умовах бібліотечна виставка стає активним помічником і читача, і бібліотекаря в організації читання; їй притаманні такі риси, як актуальність, динамізм, оперативність. Відсутність жорстких рамок в організації виставок сприяє розвитку творчості, збагаченню бібліотечного досвіду [4, с.23].

Віртуальна виставка вважається підставою для створення позитивного іміджу керівнику бібліотеки. Адже чим цікавіша перша особа в бібліотеці за своїми професійними і особистісними якостями, тим привабливішими для аудиторії є бібліотечні заходи. За допомогою віртуальної книжкової виставки формується імідж як бібліотеки, так і самого навчального закладу, до якого вона відноситься. Для віртуальних книжкових виставок також характерним є їх доповнення електронними шорт-листами, рекламними виданнями, нагадуваннями, світлинами, різними формами малої бібліографії, артефактами. До, під час та після функціонування віртуальної книжкової виставки для висвітлення основних фактів застосовуються різні методи роботи з пресою, зокрема, це може бути створення пресрелізу, проведення пресклубу, пресконференції та інтерв'ю з представниками ЗМІ.

Висновки. Сьогодні віртуальна книжкова виставка завдяки своїй оперативності, актуальності, сучасному дизайну є активним помічником-навігатором для читача/користувача у виборі літератури та організації читання. Віртуальна презентація найкращих зрізів книжкового

фонду бібліотеки вирішує ще одне важливе завдання – сприяє покращенню кваліфікації працівників бібліотек, адже під час організації та діяльності віртуальної виставки здійснюється ефективний та інтенсивний обмін досвідом. Компетентний персонал бібліотеки не лише підтримує коло постійних користувачів, але й залучає нових. Таким чином, віртуальні книжкові виставки вважаються підставою для покращення авторитету бібліотеки та її персоналу.

Джерела та література:

1. Воскобойнікова-Гузєва О. В. Стратегія розвитку бібліотечно- інформаційної сфери України: генезис, концепції, модернізація : монографія ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ : Академ-періодика, 2014. 362 с.
2. Давидова І. О. Бібліотечне виробництво в інформаційному суспільстві : монографія ; Харків. держ. акад. культури. Харків : ХДАК, 2005. 295 с.
3. Лобузїна К. Технології організації знанневих ресурсів у бібліотечно-інформаційній діяльності : монографія. Київ : НБУВ, 2012. 252 с.
4. Трачук Л. Веб-технології в технологічному процесі обслуговування користувачів бібліотек. *Вісник Книжкової палати*. 2016. № 2. С. 23–26. URL : file:///C:/ Documents% 20and% 20 Settings /1/% D0%9C% D0%BE% D0%B8%20%D0%B4% D0%BE% D0% BA%D1% 83% D0%BC%D0%B5% D0%BD% D1% 82%D1%8B/ Downloads/vkp_2016_2_9.pdf
5. Степанов В. К. Применение Интернета в библиотечных процессах. Москва : Литера, 2013. 320 с.

THE ESSENCE AND FEATURES OF THE USE OF SOCIAL NETWORKS AND WEB TECHNOLOGIES AS MEANS OF COMMUNICATION IN THE PROCESSES OF LITERATURE STUDY

Iryna Lopit,
Head of the Department
of the Scientific Library
Uzhhorod National University

The article analyzes the nature and types of virtual book exhibitions. The process of application of information in the process of organization and implementation of virtual book exhibitions is considered, as well as the specifics of their thematic areas, in particular, such as artistic, local lore, scientific, popular income, etc.

Key words: *library, virtual exhibition, electronic library, electronic catalog, library information, library technologies.*